

'Naar gezonde arbeid met meer controle en arbonormen'

'Mensen worden ziek van het werk, die discussie is bijna uit het vizier'

Ton Bennink,
Monique van Blijswijk

ISN = 25400

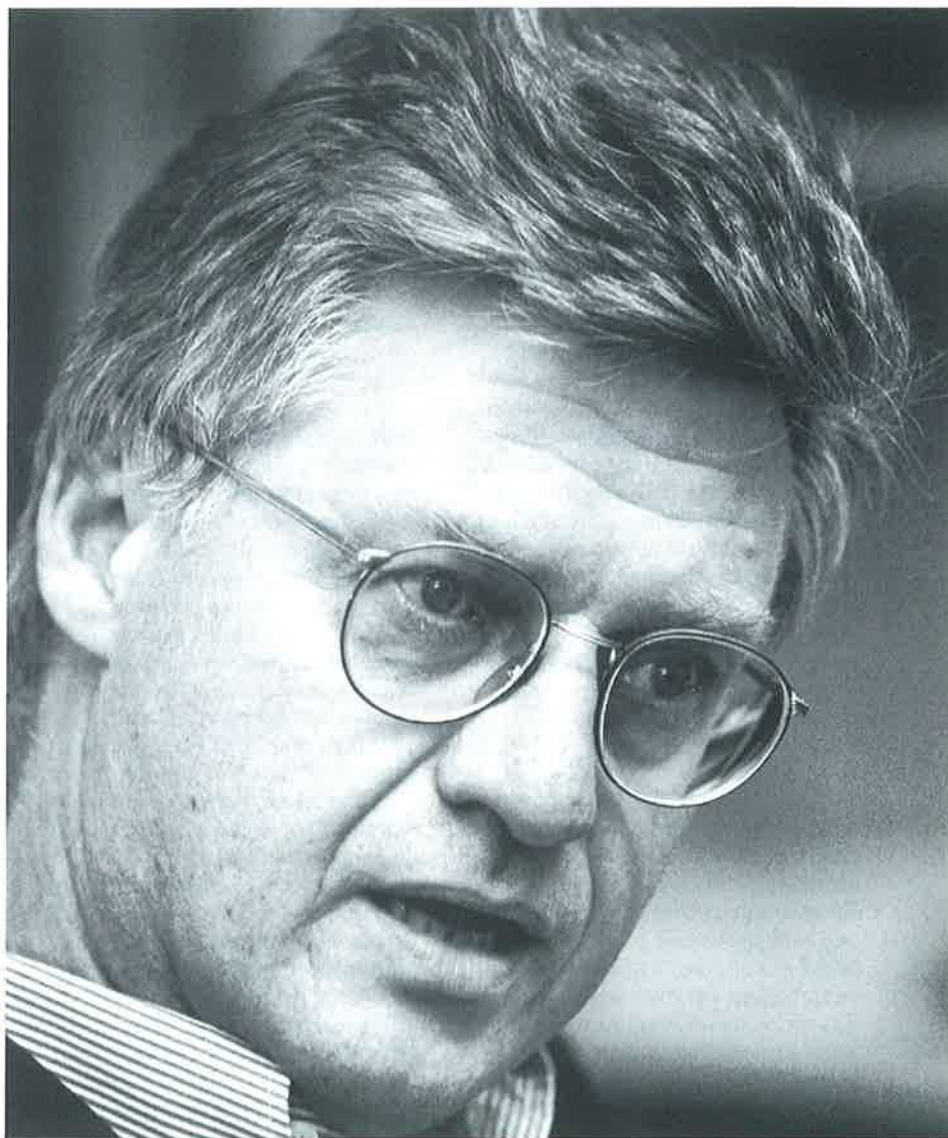
De vice-voorzitter van de PvdA en tevens Tweede-Kamerlid Ruud Vreeman lijkt het lot van een roepende in de woestijn beschoren. In een tijd van deregulering en minder overheidsbemoeienis pleit hij voor een uitgebreide arbowetgeving. Er moeten juist regels bijkomen. Want de technologisch hoogwaardige en zeer produktieve Nederlandse samenleving hoort in de Europese arbeidsomstandighedentop.

Dit artikel maakt deel uit van een serie interviews waarin diverse betrokkenen hun licht laten schijnen over de Arbowet en de privatisering van de sociale verzekeringen. Eerder verschenen interviews met Rinnooy Kan (VNO), Stekelenburg (PNV), Westerlaan (CNV) en staatssecretaris Linschoten.

Als prominent kamerlid kent Vreeman het privilege van een 'eigen kamer' in het oude Tweede-Kamergebouw. De gangen naar zijn plek ademen historie. Het borstbeeld van Joop den Uyl staat weliswaar in de nieuwbouw van het Tweede-Kamergebouw, maar dit zijn onmiskenbaar de wandelgangen waar de exponent van de sociaal-democratie geïjsbeerd moet hebben, ondertussen slordig sigarenas knoeiend.

De omgeving mag weinig veranderd zijn, de politieke verhoudingen des te meer. Want wat in Den Uyls hoogtijdagen even onwerkelijk was als een spontane bekering van Wiegel tot het communisme, gebeurde vorig jaar. De PvdA vormde een coalitie met de VVD. En even verrassend is de opstelling van de sociaal-democraten in het kabinet. PvdA's staatssecretaris van financiën Willem Vermeend pleitte vorige maand voor een belastingparadijs voor startende innovatieve ondernemers en flexibilisering van de arbeid; marktwerking en forse verlaging van de staatsschuld zijn oude liberale stokpaardjes die met verve door sociaal-democraten worden verdedigd.

Toch zijn er nog 'socialisten' te vinden die het politieke debat op ideologische fronten met hun collega's uit de VVD voeren. Vreeman is er een van. De voormalige 'duo-voorzitter' van de PvdA vindt de discussie over de deregulering en marktwerking van de Arbeidsomstandighedenwet een ideologisch politiek geschil. 'Je

Vreeman: teleurgesteld over scheefgetrokken balans Arbowet en Ziektewet.

Foto: Hendriksen-Valk

hoort vaak dat ondernemers door de uitgebreidheid van de Arboret door de bomen het bos niet meer zien. Maar waar hebben we het over? Ik kom vaak bij bedrijven die uit vrije wil zichzelf laten ISO-certificeren. Als je ziet wat die allemaal in een boekenkast hebben staan aan procesvoorschriften waar ze aan moeten voldoen. Daar is de Arboret niks bij. Ze vinden dat als modern produktie of dienstverleningsbedrijf volstrekt vanzelfsprekend. Bovendien laten ze zich om het half jaar checken. Maar als de overheid vraagt om een plannetje om je risico's in kaart te brengen en te verminderen, is dat ineens een enorme administratieve lastendruk. Dat is een ideologische discussie.'

Voorhoede

Die discussie speelt zich ook in de politiek af. En de tegenstellingen zijn groot. Waar staatssecretaris Linschoten een supporter is van deregulering en meer marktwerking in de Arboret, is Vreeman een aanhanger van meer normen en blijvende overheidcontrole. Linschoten mag dan in het vorig nummer van Arbeidsomstandigheden blij gemeld hebben dat kritiek op zijn WAO en ZW-plannen uit PvdA-hoek achterwege is gebleven, op het terrein van de arbeidsomstandigheden vindt hij in Vreeman een felle tegenstander. Alles waar Linschoten enthousiast over is, wijst Vreeman omgekeerd evenredig af. 'Een moderne technologisch hoogwaardige maatschappij vereist ook een hoogwaardige arboretgeving. Kijk naar bedrijven als Dupont. Daar zijn arbeidsomstandigheden ontzettend belangrijk. Daar is veiligheid core-business. Niks deregulering. Nauwkeurige voorschriften houden zij er op na waar iedereen zich aan dient te houden. Die bedrijven weten dat goed arboretbeleid van levensbelang is.' Vreeman gruwet bij de gedachte aan een zelfregulerend proces bij bijvoorbeeld aannemers van wegwerkzaamheden. De twee weken voor het interview met Vreeman werd het werk aan de weg twee keer stilgelegd door de Inspectiedienst-SZW omdat het verkeer te dicht langs een wegwerker reed. Die ingrepen konden plaatsvinden omdat er regelgeving is, aldus Vreeman. 'Ik ben bang voor een glijdende schaal. Ik weet ook wel dat tachtig tot negentig procent van de regelgeving Europees bepaald is, maar we moeten, zeker gezien onze hoge produktiviteit, in de voorhoede van Europa blijven. Het gaat om de vraag of we actief onderzoek blijven doen naar de gezondheidsrisico's van bij-

'Een moderne technologisch hoogwaardige maatschappij vereist ook een hoogwaardige arboretgeving.'

voorbeeld nieuwe stoffen die in het bedrijfsleven gebruikt worden, en ziektes als Organisch Psycho Syndroom (OPS) veroorzaken, of dat we alles Europees regelen en de rest aan zelfregulering overlaten. Een goed arboretbeleid heeft vier peilers: normering door de overheid, deskundigheid door arboretdiensten, wetenschappelijk onderzoek door bijvoorbeeld het NIA en TNO en een Arbeidsinspectie die controleert. We hebben als overheid ook op dat gebied een politionele taak.'

Zelfcertificering

Vreeman heeft op zijn zachts gezegd niet het vertrouwen in het bedrijfsleven dat de staatssecretaris wel heeft. Volgens Vreeman zal een schildersbedrijf niet uit zich zelf actie ondernemen om schadelijke stoffen te isoleren en uit produktie te nemen. 'Er moet research komen of er inderdaad hersenbeschadiging plaatsvindt door het gebruik van bepaalde stoffen. Dat doet het schildersbedrijf niet zelf. Je moet normen formuleren en daarop producenten aanspreken. Ik geloof niet in zelfregulering op dat gebied.' Ook het idee van zelfcertificering en procesnormering van bedrijfstakken kan de goedkeuring van Vreeman niet dragen. 'Je kan niet volstaan met een goedkeuring van procedures bij bijvoorbeeld wegwerkzaamheden en het tevreden zijn als de aannemer een risico-analyse heeft gemaakt. De Arbeidsinspectie moet er boven op zitten en steekproeven houden. Ik vind dat we het werk stil moeten kunnen leggen en boetes uit moeten kunnen delen. Kijk nou naar een bedrijf als de NS. Die zeggen we regelen de arbeidsomstandigheden zelf. Vervolgens gebeuren er achter elkaar dodelijke ongelukken met baanwerkers. En zelfcertificering door bedrijfstakken zie ik ook niet zitten. Een bedrijfsleven dat aan zichzelf biljetten uitdeelt met als

boodschap dat ze een net en aardig bedrijf zijn en dat ze niet aan slechte arbeidsomstandigheden doen, kan niet. Het gaat wel om veiligheid en volksgezondheid en daar moet je als overheid normen voor stellen.'

Toch is Vreeman niet helemaal wars van ingrepen in de Arboret. Er zijn ook volgens de vice-voorzitter wel enkele doublures in de wet en ook zou er minder aan voorschriften kunnen worden gedaan. 'Alles wat je aan vereenvoudiging kunt doen, is goed. Ik ben voorstander van meer normen en minder voorschriften. Hoe je dat doel bereikt is vers twee wat mij betreft. Dus nieuwe regels in bijvoorbeeld de grafische industrie en bij de schilders voor het werken met gevaarlijke stoffen en voor relatief nieuwe werkzaamheden als het werken met een computermuis. Dat is een zeer eenzijdige werkzaamheid die te vergelijken is met aan het eind van een inpaklijn staan. Maar er kan vereenvoudigd worden in het bereiken van de norm. Als een bedrijf met zijn geluid onder de 80 dba moet blijven hoeft je niet voor te schrijven hoe dat moet gebeuren. Geef de onderneming ook de vrijheid en de tijd om die norm te halen.'

Onderkant

Volgens Vreeman is er uit het bedrijfsleven juist behoefte aan duidelijkheid. Als voorbeeld noemt hij de P-bladen die een prima hulpmiddel voor de ondernemer waren voor het inrichten van fabriek of kantoor. Zonder een verregaande regulering van de overheid wordt het niveau van de kwaliteit van de arbeid er niet beter op, meent Vreeman. 'En er zijn al zeer ongelijke niveaus van kwaliteit van de arbeid in Nederland. Loop maar eens over een bouwplaats. Her en der wordt er geknoeid en bij andere aannemers is alles dik in orde. Normen zijn daarin heel waardevol. Dat willen ondernemers zelf ook. Dan weten ze waar ze aan toe zijn.' Diezelfde bouwplaats haalde staatssecretaris Linschoten aan in een interview in dit blad om zijn pleidooi voor zelfregulering te ondersteunen. Volgens de staatssecretaris zorgt een verplichte inschakeling van een arboretdienst en premiedifferentiatie van de WAO ervoor dat ook de bouwondernemer die het niet zo nauw neemt met de arboretregels voor betere arbeidsomstandigheden zal zorgen. Immers, slechte arbeidsomstandigheden wreken zich in een hogere arbeidsongeschiktheidsvolume onder zijn personeel en dus een hogere WAO-premie. Vreeman gelooft wel in

die werking maar ziet ook een ander effect. 'De goede bouwondernemer zal door premiedifferentiatie door gaan met goed arbobeleid. Maar de slechte ondernemer gaat zich niet meer inspannen. Die selecteert vaak tijdelijk sterke jonge werknemers. Er ontstaat weer een onderkant van bedrijfstakken die berucht zijn. Zoals nu bepaalde delen van de schoonmaakbranche en delen van de tuinbouw. Daar moet de arbeidsinspectie bovenop zitten.'

Vreeman vreesd dus voor selectie aan de poort. Premiedifferentiatie kan een 'belangrijke prikkel' voor goed arbobeleid zijn, maar hij is bevreesd dat alleen de 100 procent gezonde mensen nog aangenomen worden en dat arbodiensten met 'bouvier en leren jas' de werknemer aan het werk houden. Vreeman: 'Ik ben bang dat iedereen die een beetje ziekte of moeilijkheden oplevert niet meer aan het arbeidsproces kan deelnemen. Dat gebeurt nu ook. Iemand van boven de vijftig die niet meer meekan wordt eruit geduwd.'

Afdanken

De argumenten die zowel Linschoten als werkgeversvoorman Rinnooy Kan gebruiken voor ingrijpen in de sociale zekerheid: te hoog ziekteverzuim en te veel arbeidsongeschikten, gebruikt Vreeman om te pleiten voor een aanpak aan de bron van het probleem, de werkvloer. Volgens Vreeman zijn de argumenten die worden gebruikt om op de sociale zekerheid te korten vooral 'staartargumenten'. 'De discussie is van de bron naar de staart verdwenen. De bron is gezonde arbeid creëren. De staart is dat het allemaal te duur wordt en dat we daarom de uitkeringen moeten verlagen. Ik hoor tot de politieke school die zegt: 'doe nu ook eens iets aan de bron'. Mensen worden ook ziek van het werk. Die discussie is bijna uit het vizier. Het is alleen nog maar een financieel vraagstuk.'

Het tot voor kort hoge ziekteverzuim in Nederland en het grote aantal arbeidsongeschikten is volgens Vreeman een gevolg van de hoge produktiviteit in dit land. 'Het aantal arbeidsongeschikten is bij ons gelijk aan alle andere landen. Alleen boven de vijftig wijken we af. Bij ons werkt nog maar 27 procent van de beroepsbevolking boven de vijftig jaar. Wij danken mensen heel snel af. En er is altijd wel een regeling te vinden om van die mensen af te komen. Dat gebeurt dan met als reden dat ze qua fysiek of technologie niet meer meekomen. We moeten weer de oudere mensen in dienst houden.' Ook het hoge ziekteverzuim is volgens het PvdA-kamerlid te wijten

aan de hoge produktiviteit en het gevoel van een te hoge werkdruk. De florissante cijfers die na de invoering van de eigen risicoregeling voor het ziekteverzuim te zien waren zijn dan ook niet zaligmakend, meent Vreeman. 'Hoog ziekteverzuim is een voorloper op de weg naar arbeidsongeschiktheid. Het verzuim is erg naar beneden gegaan. Maar mensen voelen zich opgejaagd en de werkdruk is gigantisch. De afschaffing van de Ziektewet en het invoeren van eigen risico kan je later weer op je bord krijgen als je onvoldoende aan preventie doet. Dan stijgt het aantal arbeidsongeschikten weer.'

Vreeman zegt teleurgesteld te zijn over de scheefgetrokken balans tussen arbeidsomstandigheden en de Ziektewet. Volgens Vreeman dreigt de discussie over de Arbowet ondergesneeuwd te raken door het debat over de Ziektewet en wao. De PvdA'er is wel tevreden over de inzet van Linschoten op 'brede arbodiensten'. 'De verplichtstelling van de arbodienst is een stap vooruit. Maar ze moeten wel hoog gekwalificeerd zijn. Er moet niet alleen goed verzuimbeleid worden gevoerd, maar ook creatief geadviseerd worden over bijvoorbeeld preventie. 'Zware' certificatie blijft daarom nodig.'

Gediskwalificeerd

In de discussie rond de Arbowet neemt Vreeman het rapport Van Keurslijf naar Keurmerk van de Commissie Kortmann niet eens meer serieus. Waar Linschoten het rapport nog waardevol noemde voor vereenvoudiging van de Arbowet, maar ondertussen de aanbevelingen van de commissie Annink in het rapport 'Maatwerk in bescherming' liet prevaleren, heeft Vreeman geen goed woord over voor Kortmann. 'Het rapport heeft zichzelf gediskwalificeerd. Het sloeg door naar een juridische kant, zodat niemand het meer serieus nam. Die juridisering zoals ze die in Amerika kennen lijkt me een ramp voor de werkgevers. Het is hooguit een groeiemarkt voor advocaten. Het rapport van Annink komt meer in de buurt van ons stelsel van arbeidsbescherming. Al begrijp ik die hang naar deregulering ook van Annink niet.'

Vreeman heeft veel vertrouwen dat hij de staatssecretaris kan overtuigen met zijn argumenten. Na een jaar vragen stellen in de Tweede Kamer heeft hij veel munitie verzameld waarmee hij de zelfreguleringsgedachte kan afschieten. 'De staatssecretaris zal bevattelijk zijn voor mijn argumenten. Hij heeft dit jaar een blik op de bouwsteigers ge-

worpen en is geconfronteerd met hoe het nu echt toegaat op de bouwplaats. Voor de ideologie van steeds minder regels komt een blik op de steigers in de plaats. Er moeten indicaties komen. Hoe wil je bijvoorbeeld stress op de werkvloer door zelfregulering verminderen?'

Het etiket van louter dereguleerders dat dit kabinet draagt is niet terecht volgens Vreeman. Hij wijst op onder meer kabinetsvorstellen voor loopbaanonderbreking die binnenkort naar de Tweede Kamer gaan. 'Er moet een trendbreuk komen. We moeten lagere produktiviteit accepteren en meer oudere mensen aan het werk houden. Daarnaast moeten er verlofmogelijkheden komen om zo de nodige balans tussen aan de ene kant werkspanning en aan de andere kant rust en herstel van de werknemer tot stand te brengen. Want waarom kan een professor wel gebruik maken van een Sabbat-jaar en een operator in een chemische fabriek of een buschauffeur niet? Het kabinet komt binnenkort met een nota over flexibilisering van de arbeid. Daar verwacht ik veel van. Want als je niet de juiste balans tussen werk, zorg en rust en herstel vindt, jaag je de werknemer over de kling. Een mens leeft integraal en daar hoort bij dat je in je levensloop een aantal malen uit het arbeidsproces moet kunnen stappen.'